Jantje van Axel

Jantje van Axel

Erwin G. Boudin

Schrijver: Erwin G. Boudin
Coverontwerp: Novera Design
ISBN: 9789465548364
© Erwin G. Boudin - 2026

Hoofdstuk 1: De man met de baard en de gestoofde haas.

Het gras aan de rand van de Appelzakpolder was die ochtend precies goed.

Niet te nat, wat belangrijk was, want nat gras betekende natte voeten, en natte voeten betekende een slecht humeur, en een slecht humeur betekende dat Jantje zich genoodzaakt zou voelen om iets te doen. Iets doen was het laatste wat hij wilde. Niet te droog ook, want droog gras kietelde, en kietelen was bijna net zo erg als jeuk, en jeuk was een van de weinige dingen in het leven die Jantje niet kon negeren, hoe hard hij het ook probeerde.

Nee, het gras was precies goed. Zacht als een bed dat je niet zelf hoefde op te maken, warm van de ochtendzon, en vooral: niet bezet door mensen die er iets van vonden. Geen boeren die kwamen klagen over zijn schapen. Geen soldaten die kwamen vertellen dat hij ergens moest gaan staan waar hij niet wilde staan. Geen ambtenaren die kwamen zeggen dat hij belasting moest betalen voor lucht die hij inademde, of voor water dat hij dronk, of voor het recht om te bestaan op een stuk grond dat hij niet bezat maar waar hij toch al jaren lag.

Jantje lag er met zijn handen achter zijn hoofd, zijn hoed scheef over zijn gezicht, en een halve gerookte haas in zijn linkerhand. De haas was afkomstig van het landgoed van jonkheer Van Reigersberg, maar dat wist de haas niet meer, en de jonkheer zou het ook nooit weten. Zo werkte dat in Axel. Je nam wat je nodig had, je zorgde dat je niet gepakt werd, en als je toch gepakt werd, dan zorgde je dat je een goed verhaal had. Jantje had altijd een goed verhaal. Meestal loog hij, maar dat deed er niet toe. Het ging om het verhaal, niet om de waarheid. De waarheid was saai. De waarheid was dat de haas van de jonkheer was, dat Jantje hem had gestroopt, en dat hij er geen greintje spijt van had. Maar dat vertelde hij niet. Dat vertelde hij nooit.

Jantje was zesentwintig jaar oud, althans, dat dacht hij. Zijn moeder zei altijd dat hij geboren was in het jaar dat de koeien verzoop, maar welk jaar dat precies was geweest, daar waren de meningen over verdeeld. De ene buurvrouw zei dat het jaar was van de grote overstroming bij Saaftinge, de andere zei dat het jaar was van de pest, en een derde zei dat het jaar was dat de pastoor van zijn vrouw scheidde, wat op zich al een wonder was, want de pastoor was katholiek en had helemaal geen vrouw. Hoe dan ook, Jantje was ergens in de twintig, en dat was oud genoeg om te weten dat het leven kort was, en jong genoeg om te denken dat het nog lang zou duren.

Hij had een warrig baardje dat meer weg had van een vergeten struikgewas dan van een bewuste gezichtsversiering. Het was bruin, met hier en daar een grijze pluk, hoewel Jantje weigerde toe te geven dat die grijze plukken er waren. Hij had ze eens proberen uit te trekken, maar dat deed pijn, en pijn was iets waar Jantje een hekel aan had. Dus liet hij ze zitten, en hoopte hij dat niemand het zou merken. Niemand merkte het ooit. Mensen keken naar Jantje en zagen geen baard. Ze zagen een stroper. Een lanterfanter. Een man die nergens bij hoorde en dat prima vond.

Zijn ogen waren bruin, met hier en daar een gouden spikkel als de zon erin scheen, en altijd net iets te veel pret voor iemand die eigenlijk niets bezat. Want Jantje bezat niets. Geen huis, geen land, geen vrouw, geen kinderen. Hij bezat een hond, een mager beest dat Wolf heette en nog nooit een wolf had gezien, en hij bezat elf schapen, of eigenlijk tien, want eentje was vorige maand verdwenen tijdens een mistige nacht. Jantje vermoedde dat buurman Kees er meer van wist, maar hij kon het niet bewijzen, en eerlijk gezegd vond hij het niet de moeite waard. Een schaap meer of minder, wat maakte het uit? De wol was toch niet te verkopen in deze tijden, en het vlees kon hij zelf niet op. Hij had het geprobeerd, ooit, toen een van zijn schapen van ouderdom was gestorven. Het was taai en smaakte naar natte wol. Sindsdien liet hij het slachten aan anderen over.

De schapen graasden rustig. Ze waren gewend aan Jantje, aan zijn luiheid, aan zijn lange dagen van nietsdoen. Ze wisten dat hij hen niet zou lastigvallen, tenzij het echt nodig was, en zelfs dan deed hij het met tegenzin.

Ze graasden, en ze deden wat schapen doen: eten, slapen, en af en toe naar de lucht staren alsof ze een diepe gedachte hadden. Jantje vermoedde dat schapen geen diepe gedachten hadden. Hij vermoedde dat schapen helemaal geen gedachten hadden. Maar hij vond ze prettig gezelschap. Ze zeurden niet. Ze stelden geen vragen. Ze verwachtten niets van hem, behalve dat hij ze af en toe naar een ander stuk gras bracht. En dat deed hij. Met tegenzin, maar hij deed het.

Wolf lag naast Jantje, zijn kop op zijn poten, zijn ogen half dicht. Wolf was een bastaard, een mengeling van alles en nog wat, met een vacht die het midden hield tussen bruin en grijs en een staart die altijd kwispelde, zelfs als er niets te kwispelen viel. Wolf was Jantjes enige echte vriend, al zou Jantje dat nooit hardop zeggen, want vrienden waren iets voor mensen die er behoefte aan hadden. Jantje had nergens behoefte aan. Behalve aan rust. En aan een borrel. En aan een haas, af en toe.

"Jantje," zei hij hardop tegen zichzelf, want dat deed hij wel vaker, "het leven is goed."

Hij zei het niet omdat het waar was, maar omdat het fijn klonk. Het leven was niet goed. Het leven was zwaar, en onzeker, en vol mensen die van alles van je wilden. Maar op een ochtend als deze, met de zon op je gezicht en een haas in je hand, kon je je even wijsmaken dat het goed was. En dat was genoeg. Meer hoefde het niet te zijn.

"De zon schijnt," zei hij tegen Wolf.

Wolf opende één oog en keek hem aan alsof hij wilde zeggen: *Vertel me iets wat ik nog niet weet.*

"De haas smaakt," vervolgde Jantje.

Wolf sloot zijn oog weer. Over de haas was alles gezegd.

"En er is niemand in de wijde omtrek die van mij iets gedaan wil hebben."

Dat was het belangrijkste. Niemand die iets van hem wilde. Niemand die hem kwam vertellen dat hij zijn schapen ergens anders moest weiden, dat hij geen hazen mocht stropen, dat hij belasting moest betalen, dat hij zich moest gedragen als een fatsoenlijk mens. Jantje was geen fatsoenlijk mens. Jantje was een stroper. Een lanterfanter. Een man die leefde van wat de polder hem gaf, en die de polder nooit iets terugbetaalde. Niet omdat hij ondankbaar was, maar omdat de polder geen eigenaar had. De polder was van iedereen. En dus was hij van niemand. En dus was hij van Jantje.

Hij nam nog een hap van de haas en keek naar de lucht. Het was een mooie lucht, blauw met hier en daar een wolk die langzaam voorbij dreef, alsof hij nergens heen hoefde. Jantje voelde een band met die wolken. Ze deden wat ze wilden, ze gingen waar ze wilden, en ze lieten zich door niemand tegenhouden. Als Jantje een wolk was geweest, dan was hij een wolk die af en toe regende op plekken waar dat niet handig was. Maar dat deerde niet. Wolken konden niet gestraft worden. Wolken waren vrij.

Jantje was ook vrij. Tenminste, dat vond hij zelf. Anderen vonden dat hij lui was, en dat was misschien ook wel waar, maar lui en vrij leken in zijn ogen verdacht veel op elkaar. Een lui mens doet wat hij wil. Een vrij mens doet wat hij wil. Het enige verschil was dat een lui mens er niet voor uitkomt, en een vrij mens wel. Jantje kwam er niet voor uit. Jantje noemde het rust. Rust was een deftiger woord dan luiheid, en deftigheid kostte niets.

Hij strekte zijn benen en voelde de warmte van de zon door zijn broek trekken. Zijn broek was oud, gemaakt van een stof die ooit bruin was geweest maar nu de kleur had van modder die al een tijdje in de zon had gelegen. Er zaten gaten in, hier en daar, en de gaten waren met touw aan elkaar geregen op een manier die eerder praktisch dan esthetisch was. Jantje was niet geïnteresseerd in esthetiek. Esthetiek was iets voor mensen die een spiegel hadden. Jantje had geen spiegel. Jantje had een plas water in de sloot, en daarin zag hij zichzelf alleen als hij zich voorover boog, en dat deed hij alleen als hij iets moest drinken. Wat hij zag, beviel hem wel. Een man met een baard, een hoed, en een blik die zei: *Ik heb het niet gedaan, en als ik het wel heb gedaan, dan heb ik er een goede reden voor.*

Zijn schoenen waren nog erger dan zijn broek. Het waren leren laarzen die hij ooit van een dode soldaat had gehad. De soldaat was niet echt dood geweest, tenminste, niet toen Jantje hem de laarzen afnam. De soldaat was dronken geweest, bewusteloos dronken, in een sloot bij de grens. Jantje had hem zien liggen, had gedacht *wat zonde van die laarzen*, en had ze uitgetrokken. De soldaat had er niets van gemerkt. De volgende ochtend was hij wakker geworden zonder laarzen, en waarschijnlijk zonder herinneringen aan de vorige avond. Jantje had de laarzen nog steeds. Ze waren te groot, maar dat deerde niet. Te grote laarzen waren beter dan te kleine laarzen, want te kleine laarzen deden pijn, en pijn was iets waar Jantje een hekel aan had.

Hij keek naar zijn schapen. Ze graasden rustig, hun koppen naar beneden, hun staarten zachtjes heen en weer zwaaiend. Het waren geen mooie schapen. Het waren magere, schurftige beesten met wol die eerder aan een oude mat deed denken dan aan iets waar je kleding van kon maken. Maar het waren zijn schapen. Hij had ze niet gekocht, want kopen kostte geld, en geld had Jantje niet. Hij had ze geërfd, van een oom die hij nooit had gekend, die was gestorven aan iets waar niemand het over wilde hebben, en die zijn schapen had nagelaten aan de enige persoon in de familie die te lui was om ze te verkopen. Jantje was die persoon. Hij had de schapen gehouden, niet omdat hij ze wilde, maar omdat het te veel moeite was om ze weg te doen. En nu, jaren later, waren ze nog steeds bij hem. Ze waren zijn last, zijn vloek, en op een vreemde manier ook zijn zegen. Want zonder de schapen zou Jantje geen reden hebben om elke ochtend op te staan. En zonder een reden om op te staan, zou Jantje waarschijnlijk de hele dag in bed blijven liggen. En dat was pas echt lui.

"Jullie zijn nutteloos," zei hij tegen de schapen.
De schapen keken niet op. Ze waren gewend aan zijn beledigingen. Ze wisten dat hij het niet meende. Tenminste, niet helemaal.

"Maar jullie zijn ook het enige wat ik heb. Dus ik houd van jullie. Een beetje."

De schapen graasden verder. Liefde was iets voor mensen. Schapen hadden geen behoefte aan liefde. Schapen hadden behoefte aan gras. En gras was er genoeg.

Jantje nam nog een hap van de haas. Het vlees was koud, maar smaakte nog goed. Hij kauwde langzaam, genietend van elke vezel, want hij wist dat het lang zou duren voordat hij weer zo'n haas zou hebben. De jonkheer was voorzichtig geworden. Hij had meer jagers aangenomen, meer honden, meer strikken. Jantje was niet bang voor jagers, want jagers waren lui en dom, en Jantje was lui maar niet dom. Hij wist waar de jagers liepen, waar de honden liepen, waar de strikken stonden. Hij kende het landgoed beter dan de jonkheer zelf, want de jonkheer kwam er alleen om te jagen, en Jantje kwam er om te overleven. Dat was een verschil.

Hij dacht aan de vorige keer dat hij op het landgoed was geweest. Het was midden in de nacht, en hij was over de muur geklommen, en hij had een haas gevangen met zijn blote handen. Dat was niet makkelijk, want hazen zijn snel, en Jantje was niet snel, maar hij was wel geduldig. Hij had gewacht tot de haas dacht dat hij veilig was, en toen was hij erop gesprongen. De haas had gepiept, en Jantje had zijn nek omgedraaid, en dat was dat. Hij had de haas in zijn jas gestopt en was terug over de muur geklommen. Onderweg was hij bijna gepakt door een hond, maar de hond was oud en blind, en Jantje was jong en niet blind, dus hij was ontsnapt. De volgende dag had hij de haas opgegeten, en dat was de beste haas die hij ooit had gegeten. Niet omdat de haas beter was dan andere hazen, maar omdat hij hem zelf had gevangen. Dingen die je zelf vangt, smaken beter. Dat wist iedereen. Dat wist zelfs de jonkheer, waarschijnlijk, maar de jonkheer ving zijn hazen niet zelf. De jonkheer liet ze vangen door zijn jagers. En daarom smaakten zijn hazen nooit zo goed als die van Jantje.

Jantje glimlachte bij de gedachte. Hij was een dief, dat wist hij, en hij was er niet trots op, maar hij schaamde zich ook niet. Stelen van een rijke was geen stelen, vond hij. Het was herverdelen. De jonkheer had genoeg hazen. De jonkheer had genoeg van alles. En Jantje had niets. Dus als Jantje af en toe een haas meenam, dan was dat niet meer dan eerlijk. De pastoor zou het er niet mee eens zijn, maar de pastoor was er niet, en zelfs als hij er was, dan zou Jantje hem niet vragen. Jantje vroeg niemand iets. Jantje deed wat hij deed, en als iemand het er niet mee eens was, dan moest diegene maar zorgen dat hij niet in de buurt was.

Hij rekte zich uit en geeuwde. Het was tijd voor een dutje. Niet omdat hij moe was, want hij was niet moe, maar omdat dutjes het beste waren wat een mens kon doen op een mooie ochtend. Slapen was gratis, en gratis was precies het budget waar Jantje mee werkte. Hij legde zijn hoed over zijn gezicht, zodat de zon niet in zijn ogen scheen, en sloot zijn ogen. Wolf, die naast hem lag, deed hetzelfde. De schapen graasden verder. De wolken dreven voorbij. En Jantje van Axel, stroper en schaapherder, deed waar hij het beste in was: helemaal niets.

Hij droomde van water. Niet van de zee, want de zee was te zout en te gevaarlijk, maar van de polder. Van sloten die vol liepen, van dijken die doorbraken, van vissen die over het land zwommen alsof het de gewoonste zaak van de wereld was. In zijn droom stond hij op een heuvel, en hij keek toe hoe het water steeg, en hij was niet bang. Hij was nooit bang in zijn dromen. In zijn dromen was hij de baas. In zijn dromen deed het water wat hij wilde. En wat hij wilde, was dat het water de slechte mensen wegspoelde en de goede mensen liet leven. Wie de slechte mensen waren en wie de goede, dat wist hij niet precies, maar in zijn droom was het duidelijk. In zijn droom was alles duidelijk.

Hij werd wakker van een geluid. Niet een hard geluid, geen schot of een schreeuw, maar een zacht geluid. Een geritsel. Een beweging. Hij deed zijn hoed van zijn gezicht en keek om zich heen. De zon stond hoger aan de hemel. Hij moest een uur of twee hebben geslapen. De schapen stonden niet meer te grazen. Ze stonden bij elkaar, hun koppen omhoog, hun oren gespitst. Ze keken naar het oosten.

Jantje ging overeind zitten. "Wat is er, dames?" vroeg hij.

De schapen antwoordden niet, want het waren schapen. Maar ze bleven staren, en hun poten trilden. Wolf was ook wakker geworden. Hij stond naast Jantje, zijn haren overeind, zijn tanden ontbloot. Hij gromde, diep in zijn keel, een geluid dat Jantje niet vaak hoorde. Wolf gromde alleen als er iets was. Iets dat niet klopte.

Jantje stond op. Hij veegde het gras van zijn broek en zette zijn hoed recht. Hij tuurde over de polder, naar het oosten, waar de schapen naar keken. In eerste instantie zag hij niets. Alleen gras, sloten, en hier en daar een wilg die scheef stond alsof hij te veel gedronken had. Maar toen zag hij het. Aan de horizon, voorbij de dijk, was een wolk. Niet een gewone wolk, niet een wolk van water, maar een wolk van stof. Een wolk die opsteeg van de grond, alsof er een hoop mensen liepen. Veel mensen. Te veel mensen.

"Nu nog mooier," mompelde Jantje. "Bezoek."

Hij bleef staan, met zijn hand boven zijn ogen tegen de zon, en keek naar de wolk. Hij probeerde te bedenken wat het kon zijn. Een kudde vee? Nee, daar was de wolk te groot voor. Een groep reizigers? Nee, daar waren er te veel van. Een leger? Ja, dat kon. Een leger. Maar welk leger? De Zeeuwen hadden geen leger. De Hollanders hadden een leger, maar dat was ver weg, in het noorden, waar de oorlogen werden uitgevochten. De Fransen hadden een leger. Een groot leger. En de Fransen waren dichtbij. Dat had Jantje gehoord, in de herberg, van de reizigers. De Fransen waren dichtbij, en ze kwamen deze kant op.

Jantje voelde iets kouds in zijn maag. Niet angst, want Jantje was niet bang, of althans, dat vertelde hij zichzelf. Maar iets anders. Een voorgevoel. Een weten. Hetzelfde gevoel dat hij had als hij door het bos liep en wist dat er iets naar hem keek. Hetzelfde gevoel dat hij had als hij op het landgoed was en wist dat de honden in de buurt waren. Een gevoel dat zei: *Er is iets aan de hand, en het is niet goed.*

Hij keek naar zijn schapen. Ze waren nog steeds onrustig. Ze wilden weg, maar ze wisten niet waarheen. Jantje wist het ook niet. Hij wist alleen dat hij naar de stad moest. Naar Axel. Want als er iets was, dan moest hij het weten. Niet omdat hij zich zorgen maakte om de stad, want de stad kon hem gestolen worden. Maar omdat hij zich zorgen maakte om zichzelf. En als er een leger kwam, dan was het beter om te weten waar het heen ging, zodat je er niet per ongeluk middenin liep.

"Kom," zei hij tegen Wolf. "We gaan."
Wolf keek hem aan, zijn ogen vragend. Waarheen?
"Naar de stad. Naar de herberg. Naar de borrel."

Dat begreep Wolf. Wolf was dol op de herberg, niet om de borrel, maar om de botten die Mietje altijd voor hem bewaarde. Wolf was een eenvoudige hond met eenvoudige behoeften. Jantje bewonderde dat.

Hij floot naar de schapen. De schapen, die gewend waren aan zijn gefluit, begonnen te lopen. Ze liepen langzaam, want schapen lopen altijd langzaam, en Jantje had geen haast. Maar ergens, diep in zijn achterhoofd, begon een stemmetje te praten. Een stemmetje dat zei dat hij wel haast moest maken. Dat de dingen anders waren dan ze leken. Dat deze dag, deze mooie, luie, zonnige dag, weleens de laatste kon zijn die hij zo doorbracht.

Jantje negeerde het stemmetje. Hij was goed in negeren. Hij had zijn hele leven dingen genegeerd, en dat was tot nu toe prima bevallen. Maar het stemmetje liet zich niet zomaar negeren. Het bleef praten, zachtjes, aandringend, als een mug in de zomer.

"Je maakt je druk om niets," zei Jantje tegen zichzelf. "Het is vast een groep reizigers. Een stel kooplieden. Een paar boeren die naar de markt gaan."

Maar zelfs terwijl hij het zei, wist hij dat het niet waar was. Een groep reizigers maakte geen stofwolk die je van verre kon zien. Een groep kooplieden liep niet in formatie. En boeren die naar de markt gingen, die liepen niet zo. Die liepen langzaam, met hun karren en hun vee. Niet in een rechte lijn, niet met een tempo dat je van verre kon voelen.

Jantje zuchtte. Hij keek nog één keer naar de lucht, naar de wolken die voorbij dreven, naar de zon die scheen. Toen draaide hij zich om en begon te lopen. Naar de stad. Naar het onbekende. Naar wat hij later zou beschrijven als de dag dat alles veranderde.

Hij wist niet dat de Fransen in aantocht waren. Hij wist niet dat koning Lodewijk XIV zijn zinnen had gezet op de Zeeuwse grens, dat zijn generaals plannen maakten, dat zijn soldaten marcheerden.

Hij wist niet dat Axel weldra het toneel zou zijn van een van de meest curieuze episoden uit de vaderlandse geschiedenis. Hij wist niet dat hij, Jantje van Axel, stroper en schaapherder, een rol zou spelen in die geschiedenis. Een grote rol. Een rol die niemand van hem verwachtte, en hijzelf al helemaal niet.

Hij wist alleen dat zijn haas ineens niet meer smaakte, en dat hij naar de stad moest. Want als er iets was waar Jantje een hekel aan had, dan was het wel nieuws dat zijn lanterfanten verstoorde. En dit nieuws, wat het ook was, verstoorde zijn lanterfanten behoorlijk.

Hij floot nog eens naar zijn schapen, die nu achter hem aan liepen, en naar Wolf, die voor hem uit liep alsof hij de weg kende. De weg naar Axel was niet lang, maar vandaag leek hij langer dan ooit. Alsof de polder zelf hem wilde tegenhouden. Alsof de grond onder zijn voeten zei: *Blijf hier. Het is veilig hier. Ga niet naar de stad. Ga niet naar het nieuws. Blijf in het gras, en laat de wereld aan anderen over.*

Maar Jantje luisterde niet naar de grond. Hij luisterde naar zijn maag, die zei dat hij honger had, en naar zijn hoofd, dat zei dat er iets aan de hand was. En dus liep hij door. Langs de sloot, over het bruggetje, door het hek dat altijd openstond, over de dijk die hem scheidde van de bewoonde wereld. En achter hem, in de verte, groeide de stofwolk. En voor hem, in de verte, wachtte een stad die niet wist dat ze gered moest worden. Door hem. Door Jantje. Door de man met de baard en de gestroopte haas.

Hij liep en hij dacht aan niets. Want denken was vermoeiend, en Jantje was al moe van het lopen. Maar ergens, diep in zijn achterhoofd, begon iets te broeien. Een idee. Een plan. Een waanzinnig plan. Het zou nog dagen duren voordat het plan vorm kreeg, voordat het duidelijk werd, voordat het werkelijkheid werd. Maar het begin was er. Het begin was altijd het belangrijkste. En het begin was deze dag. Deze dag dat Jantje van Axel, stroper en schaapherder, zijn gras verliet en de wereld in liep.

De wereld was groot. De wereld was gevaarlijk. De wereld was vol mensen die van alles van je wilden. Maar Jantje was niet bang. Jantje was nooit bang. Of althans, dat vertelde hij zichzelf. En als je iets lang genoeg tegen jezelf zegt, dan wordt het waar. Toch?

Hij floot een deuntje, een wijsje dat hij zich herinnerde van zijn moeder, die het had gezongen toen hij klein was. Hij wist niet meer waar het over ging, maar de melodie was fijn. En terwijl hij floot, liep hij verder. Naar de stad. Naar de herberg. Naar de borrel. Naar het avontuur dat hij niet had gezocht, maar dat hem wel had gevonden.

Achter hem graasden de schapen niet meer. Ze liepen in een rij, netjes achter elkaar, alsof ze wisten dat er iets stond te gebeuren. Wolf liep voorop, zijn neus in de wind, zijn oren gespitst. En boven hen, in de lucht, dreven de wolken verder. Ze deden wat ze altijd deden: ze gingen waar ze wilden, en ze lieten zich door niemand tegenhouden.

Jantje keek naar de wolken en glimlachte. "Ik kom eraan," zei hij tegen niemand in het bijzonder. "Ik weet nog niet waarom, maar ik kom eraan."

En zo liep hij verder. De man met de baard. De man met de gestroopte haas. De man die niet wist dat hij een held was. De man die niet wist dat hij een legende zou worden. De man die alleen maar wist dat hij naar de stad moest, omdat zijn schapen onrustig waren, en omdat zijn haas niet meer smaakte, en omdat er iets in de lucht hing dat hij niet kon plaatsen.

Hij liep, en de wereld wachtte. De wereld wachtte op Jantje van Axel. En Jantje van Axel liep. Langzaam, want hij had geen haast. Maar hij liep. En dat was genoeg. Voor nu was dat genoeg.

DE INUNDATIE
DE FRANSCHE LEGER
JANTJE VAN AXEL:
ZIJN VERWAARLOOSDE
DOOR DE POLDERS
LANDERIJEN
ANNO [17E EEUW]

Hoofdstuk 2: Hete soep en koude rillingen.

De weg naar Axel was een weg die Jantje al honderden keren had gelopen. Hij kende elke steen, elke kuil, elke plas die er na een regenbui bleef staan. Hij wist waar de weg het smalst was, waar hij het breedst was, en waar je het beste kon lopen als je geen modder aan je schoenen wilde. Vandaag koos hij voor de modder. Niet omdat hij er zin in had, maar omdat de modder zacht was, en zachte grond liep prettiger dan harde grond, en prettig lopen was het enige soort lopen dat Jantje kon waarderen.

De schapen liepen achter hem, in een rij die netjes was maar ook een beetje scheef, alsof ze probeerden te doen alsof ze het niet erg vonden om te lopen. Wolf liep voorop, zijn staart hoog, zijn neus in de wind. Af en toe bleef hij staan om aan een paal te ruiken, of aan een struik, of aan iets wat Jantje niet kon zien maar wat voor Wolf blijkbaar belangrijk was. Dan riep Jantje hem, en dan kwam Wolf terug, met een blik die zei: *Ik doe gewoon mijn werk, baas. Jij zou ook moeten snuffelen. Je weet nooit wat je tegenkomt.*

Jantje snuffelde niet. Jantje had geen behoefte om te snuffelen. Jantje had behoefte aan een borrel, en aan een kom soep, en aan een plek bij het vuur waar hij niet gestoord werd. De Zwaan was die plek. De Zwaan was al jaren die plek. Mietje, de waardin, kende hem, en Mietje liet hem met rust, en dat was precies wat Jantje wilde.

Maar vandaag, terwijl hij de stad naderde, voelde hij dat er iets anders was. De poort stond open, zoals altijd, maar er stonden meer mensen bij dan normaal. Mensen die niet naar buiten gingen, maar naar binnen. Mensen die hun karren meetrokken, hun kinderen bij de hand hielden, hun kippen onder hun arm geklemd. Mensen die eruitzagen alsof ze op de vlucht waren.

"Waar gaan jullie heen?" vroeg Jantje aan een vrouw die langs hem heen liep met een mand vol eieren.

"Naar binnen," zei de vrouw. "Naar de stad. De Fransen komen."

"De Fransen," herhaalde Jantje. "En waar komen die dan vandaan?"

"Van het oosten. Van Hulst. Van overal. Ze plunderen alles. Ze steken alles in brand. Ze—"

"Ja, ja," zei Jantje. "Ze verkrachten onze dochters en drinken onze jenever. Dat weet ik. Maar zijn ze er al?"

De vrouw keek hem aan alsof hij gek was. "Ze zijn er altijd," zei ze. "Ze zijn overal. Ze zijn onderweg."

En ze liep door, haar mand met eieren wiegend op haar heup, haar kinderen achter zich aan. Jantje keek haar na en schudde zijn hoofd. Angst, dacht hij. Angst is een slechte raadgever. Angst maakt mensen dom.

Hij liep verder, door de poort, de stad in. De straten waren drukker dan normaal. Niet gezellig druk, maar nerveus druk. Mensen stonden in groepjes bij elkaar, fluisterden, keken naar het oosten alsof ze verwachtten dat er elk moment iets uit de lucht kwam vallen. De markt was half leeg. De kramen stonden er nog, maar de kooplieden hadden hun waar ingepakt, of waren zelf verdwenen. Alleen een oude vrouw met een kraam vol uien stond nog op haar plek, alsof ze de Fransen persoonlijk wilde uitdagen.

Jantje liep door de Markt, langs de kerk, langs het stadhuis. Bij het stadhuis stond een groep mannen die hij herkende. De burgemeester, met zijn buik vooruit. De pastoor, met zijn handen gevouwen. De kapitein van de militie, met zijn hoed scheef. En een paar kooplieden die Jantje niet bij naam kende maar wel van gezicht. Ze stonden te praten, te gebaren, te doen alsof ze iets belangrijks deden. Jantje liep door. Hij had niets te maken met belangrijke mensen. Belangrijke mensen waren een ander soort mensen. Mensen die iets wilden. Mensen die iets van je verwachtten.

De Zwaan stond aan de rand van de Markt, in een hoek waar de wind niet kwam en de zon niet scheen. Het was een oud gebouw, met een scheve gevel en een deur die altijd openstond.